

Rejestr dłużników niewypłacalnych

Rejestr dłużników niewypłacalnych (zwany dalej RDN) jest jednym z trzech rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego. Został wprowadzony ustawą z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym¹ (zwany dalej KRS). Stanowi jeden z instrumentów, który znacznie ogranicza ryzyko inwestycyjne. Jest to bardzo dobre rozwiązanie prawne, które ma zapewnić ochronę potencjalnemu wierzycielowi, jeszcze zanim zobowiązanie powstanie. Dane zawarte w rejestrze są jawne i ogólnodostępne, a więc każdy ma możliwość sprawdzenia sytuacji finansowej danego podmiotu prawnego, czy też zażądać od niego złożenia odpowiedniego zaświadczenia, o tym że jest (formularz CI KRS-CDT) lub nie jest (CI KRS CDN) wpisany do RDN. L. Ciulkin uznaje, iż RDN spełnia swoją funkcję tylko wtedy, gdy będzie zawierać informacje nie tylko o tym kto jest dłużnikiem, ale też w stosunku do kogo nie wywiązał się on ze swoich zobowiązań². Można więc uznać, że RDN ma na celu zapewnienie szybkiego, pewnego i aktualnego dostępu do danych, które są istotne dla obrotu gospodarczego. Weryfikacja zamieszczonych w danym rejestrze informacji może mieć istotny wpływ na zmniejszenie się ryzyka w podejmowaniu współpracy z nieuczciwymi i niesolidnymi kontrahentami. Osoby, które są niewiarygodne w obrocie gospodarczym powinny być ujawnione, po to aby ostrzec innych przed ich nieuczciwością, albo też działalnością przestępczą. Według J. Kruczalak-Jankowskiej można uznać, iż RDN zmobilizuje w szczególności

¹ Ustawa z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 1997 r., nr 121, poz. 769 z późn zm.).

² L. Ciulkin, *Krajowy Rejestr Sądowy i postępowanie rejestrowe: praktyczny komentarz*, Warszawa 2002, s. 24.

przedsiębiorców do lepszej dbałości o swoją reputację jako dłużnika³. Często też występują sytuacje, gdy zaleganie z płatnościami przez dłużnika nie jest skutkiem jego złej kondycji finansowej lecz ignorancją, czy też wyzyskiwaniem kontrahentów.

Wpis do RDN dokonywany jest z urzędu (art. 55 ustawy o KRS) lub na wniosek wierzyciela (art. 56 ustawy o KRS). Do rejestru wpisuje się nie tylko osoby fizyczne, które są przedsiębiorcami, ale też wszystkie pozostałe osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej.

Na podstawie art. 55 ustawy o KRS do RDN sąd ma obowiązek dokonać wpisu z urzędu w następujących przypadkach:

- w odniesieniu do osób fizycznych wykonujących działalność gospodarczą, jeżeli ogłoszono ich upadłość lub jeżeli wniosek o ogłoszenie ich upadłości został prawomocnie oddalony z tego powodu, że majątek niewypłacalnego dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania albo umorzono prowadzoną przeciwko nim egzekucję sądową lub administracyjną z uwagi na fakt, iż z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych;
- wspólników ponoszących odpowiedzialność całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki, z wyłączeniem komandytariuszy w spółce komandytowej, jeżeli ogłoszono jej upadłość lub jeżeli wniosek o ogłoszenie jej upadłości został prawomocnie oddalony z tego powodu, że majątek niewypłacalnego dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania albo umorzono prowadzoną przeciwko nim egzekucję sądową lub administracyjną z uwagi na fakt, iż z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych;

³ J. Kruczalak-Jankowska, *Krajowy Rejestr Sądowy: tekst ustawy z wprowadzeniem i wzorami formularzy*, Gdańsk 2002, s. 52.

- dłużników, którzy zostali zobowiązani do wyjawienia majątku w trybie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu egzekucyjnym;
- osoby, które przez sąd upadłościowy zostały pozbawione prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszeniu;
- dłużników, którzy dopuścili się zaległości za okres dłuższy niż 12 miesięcy.

Ponadto z art. 56 ustawy o KRS wynika, iż na wniosek wierzyciela, który posiada tytuł wykonawczy przeciwko osobie fizycznej wpisuje się do RDN dłużnika, który w ciągu 30 dni od daty wezwania, nie zapłacił należności, do zapłacenia której był zobowiązany.

Podstawową możliwością jest wpis dłużnika na wniosek wierzyciela. Jak wskazuje Ł. Zamojski możliwość ta została ograniczona jedynie do dłużników będących osobami fizycznymi, po to aby zapobiec dublowaniu się wpisów⁴. Wierzyciel musi zwrócić się do sądu rejestrowego z wnioskiem (formularz KRS-D1) o dokonanie wpisu w RDN oraz dowodem uiszczenia opłaty sądowej. Do wniosku wierzyciel ma obowiązek, dołączyć oryginał lub urzędowo poświadczoną kopię tytułu wykonawczego, który został wystawiony przeciwko wpisywanemu dłużnikowi, dokument, który stwierdził wezwanie dłużnika do spełnienia określonego świadczenia, a także oświadczenie, iż dłużnik nie wywiązał się z obowiązku spełnienia określonego świadczenia.

Jeżeli wniosek zostanie nieprawidłowo wypełniony, złożony na nieodpowiednim formularzu, czy też źle opłacony, będzie podlegał zwrotowi bez uprzedniego wezwania do usunięcia braków formalnych (art. 19 ust. 3 ustawy o KRS). Wniosek i załączniki

⁴ Ł. Zamojski, *Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym: komentarz*, Warszawa 2009, s. 345.

trzeba złożyć z odpisem dla dłużnika, ponieważ obowiązkiem sądu jest doręczenie odpisu wniosku dłużnikowi i wezwanie go do złożenia w tej sprawie oświadczenia w terminie 7 dni (§ 160 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 23 lutego 2007 roku – Regulamin urzędowania sądów powszechnych)⁵.

Zgodnie z treścią art. 23 ust. 2 ustawy o KRS sąd w razie wątpliwości może zbadać prawdziwość danych wskazanych przez wierzyciela. Po otrzymaniu wniosku i sprawdzeniu danych, wszczyna postępowanie w terminie 14 dni od złożenia wniosku i wydaje postanowienie o wpisaniu dłużnika do RDN.

Tak jak przy wpisie z urzędu (art. 55 ustawy o KRS) tak i na wniosek wierzyciela (art. 56 ustawy o KRS) podstawą wpisu są dane, które zostały zweryfikowane prawomocnym orzeczeniem sądu. W przypadku dłużników, którzy dopuścili się zaległości za okres dłuższy niż 12 miesięcy, także dane dotyczące zaległości wskazanych przez komornika.

Ł. Zamojski zauważa, iż za zgłoszenie okoliczności, które stanowią podstawę wpisu do RDN z urzędu odpowiadają podmioty inne niż sąd rejestrowy. Zatem sąd rejestrowy jest uzależniony od innych organów. Będą to: sąd upadłościowy (art. 55 pkt 1, 2 i 4 ustawy o KRS), komornik sądowy (art. 55 pkt 2 i 5 ustawy o KRS), administracyjny organ egzekucyjny (art. 55 pkt 2 ustawy o KRS) oraz sąd, który wydał postanowienie nakazujące wyjawienia majątku przez dłużnika (art. 55 pkt 3 ustawy o KRS)⁶.

Biorąc pod uwagę art. 57 ustawy o KRS, sąd w Rejestrze Dłużników Niewypłacalnych zamieszcza następujące dane:

- w przypadku osoby fizycznej imię i nazwisko dłużnika oraz numer PESEL, zaś w przypadku innego dłużnika niż osoba fizyczna nazwa lub firma oraz numer REGON;
- podstawę wpisu wraz z sygnaturą akt sprawy upadłościowej lub postępowania o wyjawienie majątku w trybie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o postępo-

⁵ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 23 lutego 2007 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. nr 38, poz. 249 z późn. zm.).

⁶ Ł. Zamojski, *Ustawa o Krajowym...*, Warszawa 2009, s. 334.

waniu egzekucyjnym; w sprawie dłużników, którzy nie zapokoiли wierzycieli, oraz w sprawach dłużników, którzy dopuścili się zaległości za okres dłuższy niż 12 miesięcy – oznaczenie tytułu wykonawczego i wierzyciela oraz kwotę wierzytelności – w przypadku wierzytelności pieniężnych lub opis wierzytelności – w przypadku wierzytelności niepieniężnych; w przypadku wierzytelności solidarnych ujawnieniu w rejestrze podlega jedynie wierzyciel wnoszący o dokonanie wpisu z oznaczeniem, że jest to wierzytelność wynikająca ze zobowiązania solidarnego;

- datę wpisu oraz datę złożenia wniosku o wpis, jeżeli wpisu dokonano na wniosek.

Jeżeli osoba, z różnych przyczyn, podlega obowiązkowi wpisu dwa lub więcej razy, powyższe dane zamieszcza się osobno w przypadku każdego wpisu.

Jak wskazuje L. Ciulkin w przypadku, gdy dłużnik został wcześniej zarejestrowany w KRS, to sąd także ujawnia jego numer KRS. Dodatkowo sąd ujawnia sygnaturę akt sprawy upadłościowej albo akt sprawy o wyjawienie majątku. W sytuacji dokonania wpisu na wniosek wierzyciela ujawnieniu podlega także:

- oznaczenie tytułu wykonawczego;
- oznaczenie wierzyciela;
- w przypadku świadczeń pieniężnych – kwota wierzytelności;
- w przypadku świadczeń niepieniężnych – opis wierzytelności;
- w przypadku wierzytelności solidarnej – wierzyciel wnoszący o dokonanie wpisu z zaznaczeniem, iż wierzytelność wynika z zobowiązania solidarnego⁷.

Dłużnik może być wpisywany do RDN wielokrotnie. Za każdym razem dla jednego i tego samego dłużnika będzie przydzielany inny numer RDN. L. Ciulkin twierdzi, iż istotne znaczenie ma ujaw-

⁷ L. Ciulkin, *Krajowy Rejestr...*, Warszawa 2002, s. 193–194.

nienie daty wpisania dłużnika do RDN, ponieważ wskazuje rozpoczęcie się okresu, na jaki dłużnik będzie widniał w RDN⁸.

W odniesieniu do wpisów w RDN, bez znaczenia czy wpis dokonany był na wniosek czy z urzędu, nie ma zastosowania ogólna zasada wyrażona w art. 13 ust. 1 ustawy o KRS. Oznacza to, że wpisy w RDN nie podlegają obowiązkowi ogłoszenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (zwanym dalej MSiG) (art. 58 ustawy o KRS). Według Ł. Zamojskiego jest to dobry zabieg dokonany przez ustawodawcę, ponieważ nie ma wtedy niebezpieczeństwa przepełnienia MSiG ogłoszeniami, które mają niewielkie znaczenie dla obrotu gospodarczego, co więcej wierzyciel nie ponosi dodatkowych kosztów związanych z publikacją⁹.

Warto tutaj zaznaczyć, że bardzo ważne zastosowanie ma reguła zawarta w art. 16 ustawy o KRS, która informuje, iż nikt nie może zasłaniać się nieznaną treścią wpisu w Rejestrze, chyba że mimo zachowania należytej staranności nie mógł wiedzieć o wpisie. E. Marszałkowska-Krześ wyjaśnia, iż ciężar udowodnienia nieznaną treść danych, które zostały zamieszczone w rejestrze przypada na osobę trzecią, która musi wykazać, że zachowała należyta staranność, a mimo to nie była w stanie uzyskać informacji na temat danych wpisanych w rejestrze¹⁰.

Kwestię wykreślenia wpisu z RDN reguluje art. 59 ustawy o KRS, w którym to sąd rejestrowy dokonuje wykreślenia z urzędu w przypadku uchylecia lub zmiany postanowienia, na podstawie którego wpis został dokonany, a także gdy uchylono orzeczenie o ogłoszeniu upadłości. Sąd może też dokonać wykreślenia na wniosek wierzyciela lub dłużnika, gdy tytuł wykonawczy, który był podstawą wpisu, został pozbawiony wykonalności przez prawomocne orzeczenie sądu. Dodatkowo, przepis art. 60 ustawy o KRS wskazuje, iż wykreśleniu podlegają także wpisy po upływie 10 lat od daty dokonania wpisu. Ł. Zamojski stwierdził, iż jest to

⁸ L. Ciulkin, *Krajowy Rejestr...*, Warszawa 2002, s. 194.

⁹ Ł. Zamojski, *Ustawa o Krajowym...*, Warszawa 2009, s. 349.

¹⁰ E. Marszałkowska-Krześ, *Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym: komentarz*, Warszawa 2001, s. 194.

korzystne z punktu widzenia czasu, bowiem wpis do RDN nie jest wtedy tak bardzo „rygorystyczny”¹¹. Wpis wykreślający nie podlega ujawnieniu. W literaturze przedmiotu przyjmuje się, iż zamieszczony w art. 59 ustawy o KRS zakaz ujawniania wpisów, które zostały wykreślone, jest wyjątkiem od przyjętej zasady jawności wpisów dokonywanych w rejestrze¹². Jak wskazuje art. 10 ust. 3 ustawy o KRS akta, które dotyczą wpisu do RDN dłużnika, który został wykreślony, są dostępne tylko i wyłącznie temu dłużnikowi, którego dotyczył wpis oraz temu wierzycielowi, który złożył wniosek o wpis do RDN.

Wpisy dokonywane w RDN mają na celu przede wszystkim ochronę osób uczestniczących w obrocie gospodarczym. Objawia się to zapewnieniem dostępu do danych o podmiotach znajdujących się w niekorzystnej sytuacji finansowej, które zostały ujawnione w rejestrze. Dane zamieszczane w RDN pełnią przede wszystkim funkcję informacyjną, bowiem ostrzegają kontrahenta oraz środowisko gospodarcze o złej sytuacji majątkowej i prawnej danej osoby. M. Tarska wskazuje, iż ujawnienie osoby, która znalazła się w niekorzystnej dla niej sytuacji jest niekomfortowe¹³.

Można zatem uznać, że celem dokonywania wpisów do RDN jest informowanie o niewypłacalności i niesolidności dłużnika. Za ogromny plus tego rejestru należy wskazać to, iż wpis jest dla dłużnika sankcją za dopuszczenie do takiego stanu. Ma on wpływ na uznanie go za niewiarygodnego w oczach kontrahentów a tym samym ma też wpływ na przymuszenie go do spłaty zaciągniętego długu, jeżeli zależy mu na dobrej opinii.

Każda z osób zainteresowanych podjęciem współpracy z kontrahentem, ma możliwość weryfikacji tego podmiotu, dzięki czemu może swobodnie ocenić jego rzetelność na podstawie informacji zamieszczonych w RDN. Rejestr ten dodatkowo stanowi bardzo dobry środek do skuteczniejszego zwalczania coraz czę-

¹¹ Ł. Zamojski, *Krajowy Rejestr...*, Warszawa 2009, s. 351.

¹² M. Tarska, *Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym: komentarz*, Warszawa 2009, s. 516.

¹³ M. Tarska, *Ustawa o Krajowym...*, Warszawa 2009, s. 517.

ściej popełnianych przestępstw gospodarczych. Poprzez ten rejestr sąd ma lepszy wpływ na wzmocnienie dyscypliny finansowej wśród dłużników, którzy nie rozliczyli się z zaległych zobowiązań.